lesnės monetos yra kaltos Švedijos karalių Rygos miestui arba Livonijai. Tik XVII a. antrojoje pusėje vėl pasirodo viena kita Jono Kazimiero kaldinta Lietuvos moneta. Tačiau tuo metu jau nyko paprotys dėti monetas į kapus.

Mykolas Černiauskas

ŽVALGOMIEJI KASINĖJIMAI 1978-1979 METAIS KĖDAINIŲ RAJONE

1978 ir 1979 m. Kėdainių raj. vykdyti 10 respublikinės (AR) ir vietinės (AV) reikšmės senkapių žvalgomieji kasinėjimai.

1975 m., dalyvaujant autoriui, buvo kartografuojami Kėdainių raj. kultūros paminklai. Dėl daugelio senkapių kilo abejonių, kad jie ne archeologijos paminklai ar yra visai sunaikinti. Todėl nutarta nustatyti, ar tikslinga juos laikyti paminklų sąrašuose. Abejotinus senkapius galima suskirstyti į 3 grupes:

I grupę sudaro dar veikiančios kaimų kapinaitės ir XVIII-XIX a. kapinaitės. Šalia jų kartais yra archeologiniai senkapiai, o pačios kapinaitės kartais būna senų senkapių teritorijoje.

II grupę sudaro senkapiai, kuriuose randama žmonių kaulų, tačiau nėra žinių apie radinius. Juose iki šiol stovi ar stovėjo kryžiai.

III grupę sudaro senkapiai, kuriuose buvo randama įkapių, bet jie iškasinėti bulviarūsiais, juose pastatyti pastatai ar iš jų buvo imamas žvyras, todėl senkapiai dažnai yra sunaikinti.

I grupei priklauso tyrinėti Paskerdūmio (AV 414), Daubarių (AV 418), Mąstautų (AV 441) ir Liliūnų (AV 426) senkapiai. Perkasos kastos šalia kapinaičių, nes pačiose kapinaitėse nebuvo laisvos kasinėjimui vietos, be to, norėta patikrinti kapinaičių aplinką.

Paskerdūmio-Gudaičių kapinaičių Š ir ŠR pakraščiuose iškastos dvi perkasos (10 m^2), Daubarių kapinaičių P ir R pakraščiuose iškastos dvi perkasos (15 m^2) ir Mąstautų kapinaičių P ir R pakraščiuose dvi perkasos (7 m^2). Jokių kapų žymių ir radinių neaptikta. Taigi šios kapinaitės nėra archeologijos paminklai ir iš paminklų sąrašų reikia jas išbraukti.

Liliūnų senkapis. Tai veikiančios kapinaitės, kurių R, Š ir V pakraščiuose buvo iškastos 4 perkasos (26 m^2 bendro ploto). Kapinaičių Š pakraštyje aptikti moters ir vyro griaučiai ir sunaikintų kapų kaulai. Griaučiai gulėjo 80-90 cm gylyje, V kryptimi, iš dalies sužaloti, aukštielninki. Vyro kapo dešinėje kaukolės pusėje rasta 1 moneta. Moters kape šalia dešinio peties aptikta 1 moneta, o po kaukole - dar 6 monetos. Tai Jono Kazimiero 1663 ir neišskaitomų metų sidabriniai ir variniai šilingai. Po vyro ir moters griaučiais 120-140 cm gylyje buvo aptikti be jokios tvarkos sumesti žmonių kaulai. Šis XVII a. senkapis, esantis kapelių Š pusėje, turėtų būti saugomas iki bus išsamiai ištirtas.

II grupei priklauso 1978 m. kasinėti Pašilių, Pašušvio, Sangailių ir 1979 m. kasinėti Rezgių ir Sutkūnų senkapiai.

Pašilių senkapio P ir Š dalyse iškastos dvi perkasos

(28 m^2 plotas). Aptikti pavieniai žmonių kaulai. Žemė visur judinta iki 130-140 cm gylio. Jokių įkapių senkapyje neaptikta.

Rezgių senkapio Š ir PR dalyse iškastos dvi perkasos (10 m^2 plotas). Aptikti pavieniai žmonių kaulai ir aptardytas vyro kapas su karsto liekanomis. Mirusysis palaidotas aukštielninkas ŠV kryptimi. Jokių įkapių nerasta.

Sutkūnų senkapis yra Šušvės kairiojo kranto aukštumos griūvančiame pakraštyje. Įvairiose vietose iškastos 4 perkasos (20 m^2). Griaučiai aptikti tik vienoje perkasoje, kitose perkasose jokių radinių ir kaulų nerasta. Griaučiai gulėjo aukštielninki 80 cm gylyje, R kryptimi. Senkapis baigia sunykti griūvant krantui.

Sangailių senkapio teritorijoje yra kolūkio gamybinio centro pastatai. Neapstatytoje kalvos dalyje buvo iškastos 3 perkasos (20 m^2). Aptikti žmonių kaulai ir smulkūs medžio angliukai. Jokių kitų radinių nerasta.

Pašušvio senkapis yra dirbamoje žemėje. Senkapio įvairiose vietose iškastos 5 perkasos (37 m^2), aptikti pavieniai žmonių kaulai, jokių kitų radinių nerasta. Žemė judinta iki 130 cm gylio.

Visi šios grupės senkapiai yra vėlyvi ir visai sunaikinti. Juos iš paminklų sąrašo reikia išbraukti.

III grupei priklauso 1979 m. kasinėtas Gailiakaimio senkapis. Iš jo ilgą laiką buvo imamas žvyras, ir jo vietoje plyti apie 3 ha žvyrduobė. Jos R pakraščio įvairiose vietose buvo iškastos 3 perkasos (iš viso 25,5 m^2). Žvyrduobės R pakraštyje 50-70 m plote išliko XVII a. kapų. Perkasose, be pavienių žmonių kaulų, buvo aptikti 2 apar-

dyti vyrų kapai su karstų liekanomis. Mirusieji palaidoti 70-80 cm gylyje, aukštielninki, ŠV kryptimi. Kape Nr. 1 dešinėje kaukolės pusėje rasta sidabrinė moneta. Be jos, kaip atsitiktiniai radiniai, aptiktas geležinio peiliuko fragmentas ir 2 kaltos vinys. Kape Nr. 2 kaukolės dešinėje pusėje rasta moneta, o pris kairios rankos dilbio kaulo gulėjo peilis ir šalia jo geležinė sagtis su audinio liekanomis. Dar 4 monetos aptiktos po kaukole. Tai Zigmanto Vazos 1620 m. kaldinti sidabriniai šilingai ir monetos neišskaitomomis datomis, kaldintos Lietuvos ir Rygos pinigų kalyklose.

Kasinėjimai parodė, kad dar XVII a. buvo išlikęs paprotys dėti įkapes. Todėl šio laikotarpio senkapiai turėtų būti saugomi kaip archeologijos paminklai.